

สภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาทักษะดนตรีไทยของผู้เรียนปีพาทย์ใน  
ระดับปริญญาตรี

The Problem of State in the Instructional Management in Thai Classical  
Music Performance Skill Courses of Pipat Undergraduate Students

จิรายุ มีเผือก

นิสิต สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

E-mail: goodkow@hotmail.com

วิชฎาลัมพก์ เหล่าวานิช

อาจารย์ สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Email: vichatalum.l@chula.ac.th

Jirayu Meephuueak

Student, Music Education, Faculty of Education, Chulalongkorn University

Vitchatatlum Laovanitch

Lecturer, Music Education, Faculty of Education, Chulalongkorn University

(Received: September 28, 2021; Revised: October 14, 2021; Accepted: October 29, 2021)

**บทคัดย่อ**

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาทักษะดนตรีไทยของผู้เรียนปีพาทย์ในระดับปริญญาตรี ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย อาจารย์ผู้สอนจำนวน 6 คน และนิสิตเครื่องมโหรีเอกปีพาทย์จำนวน 9 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการตีความและสร้างข้อสรุปแบบอุปนัยนำเสนอข้อมูลเป็นความเรียง

ผลการวิจัย พบว่า สภาพปัญหาประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านบุคลิกภาพ ประกอบด้วย การจับไม้และทำนอง 2) ด้านการบรรเลง ประกอบด้วย การใช้น้ำหนัก การใช้กล้านเนื้อ การใช้เทคนิคการบรรเลง การตีโหมก และการไล่มือ 3) ด้านการบริหารจัดการเวลาในชั้นเรียน ประกอบด้วย การไม่ได้ทำนองหลักของบทเพลง และข้อจำกัดทางด้านเวลาเรียน และ 4) ด้านอื่น ๆ ประกอบด้วย การแปรทำนอง การจำบทเพลง และการควบคุมความสมดุลของการบรรเลงรวมวง

**คำสำคัญ:** ปีพาทย์ ดนตรีไทยศึกษา ดนตรีศึกษา ดนตรีในระดับอุดมศึกษา การจัดการเรียนการสอน

## Abstract

This research aimed to study the problem of state in the instructional management in Thai classical music performance skill courses of Pipat undergraduate students. The research employed a qualitative methodology, collecting data from interviews of key informants by purposive sampling, including six teachers and nine undergraduate students majoring in Pipat. Data were analyzed using interpretation and inductive conclusion, then presented by the descriptive method.

The finding shows that the problem states consist of four aspects including 1) personality: mallet holding and sitting 2) performance: using weights, muscles, and technics, unstably rhythmic playing, and practice 3) time management of classroom: lack of basic melodies in songs and time limitation of class learning and 4) other(s): melodic variation, song recitation, and balance controls of music ensemble.

**Keywords:** Pipat, Thai music education, music education, music in higher education, instructional management

## บทนำ

การจัดการเรียนการสอนดนตรีไทยในสถาบันอุดมศึกษาปัจจุบันนี้ได้รับความสนใจอย่างมาก อ้างอิงจากข้อมูลรายชื่อหลักสูตรระดับอุดมศึกษาที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาให้การรับรอง พบว่ามีหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนดนตรีไทยปรากฏอยู่ในสถาบันอุดมศึกษาทั้งของภาครัฐและเอกชน (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2561) เพื่อมุ่งเน้นผลิตบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ ด้านดนตรีไทยออกสู่ตลาดแรงงานสำหรับใช้ในการขับเคลื่อนวงการศึกษาด้านดนตรีไทยศึกษาและ นักวิชาการ โดยจากแนวปฏิบัติในการจัดทำหลักสูตรด้านดนตรีศึกษานั้นพบว่า วิชาทักษะเป็นหนึ่งใน รายวิชาบังคับและวิชาเลือก ในรายวิชาของกลุ่มดนตรีศึกษา โดยรายวิชาทักษะปฏิบัติดนตรีมีสถานะเป็น รายวิชาบังคับของผู้ที่เรียนวิชาเอกดนตรีศึกษาในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตจำเป็นต้องศึกษาเรียนรู้ (ณรุทธ์ สุทธิจิตต์, 2561: 186-187) นอกจากนี้ยังพบว่ามีการระบุถึงรายละเอียดของวิชาเอกดนตรีศึกษา ในด้านการกำหนดขอบเขตความรู้ไว้อย่างชัดเจนว่าการจัดการเรียนการสอนนั้นต้องครอบคลุมไปถึงเรื่อง ทักษะการปฏิบัติดนตรีที่ถือเป็นทักษะพื้นฐานสำคัญที่ผู้เรียนต้องปฏิบัติได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562: 27)

สำหรับจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นอีกหนึ่งมหาวิทยาลัยชั้นนำที่ดำเนินการเปิดหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนวิชาดนตรีซึ่งอยู่ภายใต้สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย และวิชาเอกการสอนดนตรีไทยยังถูกบรรจุเข้าเป็นส่วนหนึ่งในสาขาวิชาดนตรีศึกษานี้ด้วยเช่นกัน ซึ่งจากการศึกษาพบว่าการจัดการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติดนตรีไทยรวมถึงวิชาครูต่าง ๆ ซึ่งครอบคลุมกับเนื้อหาและขอบเขตที่หลักสูตรกำหนดไว้โดยทางมหาวิทยาลัยได้เปิดสอบคัดเลือกผู้เรียนที่มีความรู้ความสามารถและพร้อมที่จะต่อยอดองค์ความรู้ด้านดนตรีไทยในสถาบันอุดมศึกษาต่อไปด้วยระบบคัดกรองที่มีมาตรฐาน แต่อย่างไรก็ตามผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการกับอาจารย์ผู้สอนในรายวิชาทักษะดนตรีไทยกลุ่มปีพหุวัยบางท่านถึงสภาพการจัดการเรียนการสอนรายวิชาทักษะดนตรีไทยในปัจจุบันโดยผลจากการสัมภาษณ์ พบว่า ผู้เรียนปีพหุวัยที่ผ่านระบบการสอบคัดเลือกเข้ามาศึกษาต่อนั้นมีทักษะที่ค่อนข้างแตกต่างกันและนักเรียนบางคนยังต้องการการพัฒนาทางด้านทักษะ และได้รับการเตรียมความพร้อมบางประการเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ร่วมกันกับเพื่อนได้อย่างมีความสุขเนื่องจากมีปัจจัยอื่น ๆ เข้ามามีส่วนทำให้ทักษะทางดนตรีของผู้เรียนแต่ละคนนั้นมีความแตกต่างกันและไม่สามารถควบคุมได้ เช่น ภูมิหลังของการปลูกฝังทักษะดนตรีหรือสภาพแวดล้อมทางดนตรีที่มีความเข้มข้นของเนื้อหาทักษะที่แตกต่างกัน เป็นต้น (อาจารย์ผู้สอนคนที่ 1 สัมภาษณ์, 14 ตุลาคม 2563; อาจารย์ผู้สอนคนที่ 2, 11 พฤศจิกายน 2563) ซึ่งหากผู้เรียนสามารถปฏิบัติทักษะหรือมีความพร้อมด้านทักษะบางประการดังที่กล่าวมาข้างต้นแล้วนั้นก็จะทำให้การจัดการเรียนการสอนสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่ตั้งไว้

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศไทยนั้นพบว่าการศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนดนตรีไทยในระดับอุดมศึกษา เรื่อง สภาพการจัดการเรียนการสอนรายวิชาทักษะปฏิบัติจะอยู่ในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต โดย พงศกร จอมแก้ว (2563: 163-188) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนรายวิชาทักษะปฏิบัติจะอยู่ในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตทั้งหมด 5 ด้าน ได้แก่ 1) การกำหนดวัตถุประสงค์ 2) การกำหนดเนื้อหาสาระ 3) การบรรยายประกอบการสาธิต 4) สื่อการสอน และ 5) การวัดและประเมินผล ในส่วนการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องในต่างประเทศ Smith (1985) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินความสามารถของครูสอนดนตรีที่ระบุโดยสมาคมนักการศึกษาดนตรีพลอริดาและการประเมินครูสำหรับการเตรียมการระดับปริญญาตรีเพื่อแสดงให้เห็นถึงความสามารถโดยวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อประเมินความสามารถของครูสอนดนตรีซึ่งได้รับการระบุโดยคณะกรรมการที่ทำงานร่วมกับสมาชิกของสมาคมดนตรีพลอริดา ผลการวิจัย พบว่า จากสมรรถนะ 186 รายการ มีสมรรถนะจำนวน 178 รายการที่ได้รับคะแนนความจำเป็น 70% หรือสูงกว่า ซึ่งผลของการศึกษางานวิจัยชิ้นนี้สามารถช่วยให้คณะกรรมการและผู้บริหารของมหาวิทยาลัยสามารถกำหนดความต้องการจำเป็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหรือเตรียมครูสอนดนตรีให้มีความรู้ ความสามารถที่ตีได้ในอนาคต และนอกจากนี้ Barneva et al. (2021) ยังได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการยกระดับหลักสูตรอุตสาหกรรมดนตรีด้วยการประยุกต์ใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี ซึ่งเป็นการปรับปรุงหลักสูตรดนตรีให้มีความทันสมัยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รู้จักกับเทคโนโลยีดิจิทัลต่าง ๆ ที่ผู้เรียนจะนำความรู้

ความสามารถไปใช้ในการประกอบธุรกิจทางอุตสาหกรรมดนตรีที่กำลังเป็นที่สนใจในศตวรรษที่ 21 นี้ จากการศึกษางานวิจัยทั้งในและต่างประเทศนั้นแสดงให้เห็นว่ามีการสำรวจสภาพการจัดการเรียนการสอนดนตรีไทยในบริบททั่วไป มีการจัดประเมินทักษะ ความรู้ความสามารถของครูผู้สอนดนตรี และพัฒนาหลักสูตรที่ส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนดนตรีให้มีความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในอุตสาหกรรมดนตรีแห่งโลกในอนาคตสำหรับหลักสูตรในระดับอุดมศึกษา แต่ก็ยังไม่พบงานวิจัยที่ทำการศึกษาเชิงลึกถึงสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาทักษะดนตรีไทยกลุ่มเปราะบางในระดับอุดมศึกษาแต่อย่างใด

จากความเป็นมาและความสำคัญข้างต้นจึงทำให้ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความสำคัญในการศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาทักษะดนตรีไทยของผู้เรียนเปราะบางในระดับปริญญาตรีนี้ ซึ่งเป็นการศึกษาที่มุ่งเน้นไปในเรื่องของจุดเริ่มต้นที่สำคัญของกระบวนการผลิตบุคลากรทางดนตรีไทยศึกษาที่กำลังเป็นปัญหาและควรได้รับการแก้ไขอย่างจริงจัง ซึ่งผู้วิจัยเชื่อว่าผลของการวิจัยในครั้งนี้จะช่วยเป็นฐานข้อมูลสำคัญที่จะสะท้อนให้เห็นถึงสภาพปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้และเป็นประโยชน์ต่อการถอดบทเรียน (lesson learned) ออกมาเป็นแนวทางสำหรับรับมือและเตรียมความพร้อมทักษะของผู้เรียนเปราะบางเพื่อให้เข้าไปต่อยอดในรายวิชาทักษะเปราะบางได้อย่างราบรื่นและนำไปสู่การมีสมรรถนะที่สำคัญซึ่งเป็นผลลัพธ์ในปลายทางและตรงตามเป้าหมายที่หลักสูตรกำหนดไว้

### วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาทักษะดนตรีไทยของผู้เรียนเปราะบางในระดับปริญญาตรี

### ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) ด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) จำนวน 15 คน ประกอบด้วย 1) อาจารย์ผู้สอนในรายวิชาทักษะเปราะบาง สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 6 คน และ 2) ผู้เรียนกลุ่มเปราะบาง ชั้นปีที่ 1 และปีที่ 2 ปีการศึกษา 2563 สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เครื่องมือระนาดเอก ระนาดทุ้ม ข้องวงใหญ่ และข้องวงเล็ก จำนวน 9 คน

### วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาทักษะดนตรีไทยของผู้เรียนเปราะบาง โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งมี

การกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การตรวจสอบคุณภาพข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

#### การกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants)

ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) ด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) จำนวนทั้งหมด 15 คน ประกอบด้วย

1. อาจารย์ผู้สอนในรายวิชาทักษะปฏิบัติเครื่องดนตรีไทยในกลุ่มปีพาทย์ประเภทเครื่องดำเนินทำนองจำนวน 4 เครื่อง ได้แก่ ระนาดเอก ระนาดทุ้ม ข้องวงใหญ่ และข้องวงเล็ก และรายวิชา รวมนวงปีพาทย์ ในสาขาวิชาดนตรีศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 6 คน

2. ผู้เรียนกลุ่มปีพาทย์ ชั้นปีที่ 1 และปีที่ 2 ปีการศึกษา 2563 ที่ใช้หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2562 (หลักสูตร 4 ปี) สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เครื่องมือระนาดเอก ระนาดทุ้ม ข้องวงใหญ่ และข้องวงเล็ก จำนวน 9 คน

#### เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์ด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ซึ่งการดำเนินการเก็บข้อมูลโดยข้อคำถามและลำดับขั้นในการดำเนินการเก็บข้อมูล สามารถยืดหยุ่นได้โดยผู้วิจัยมีวิธีการสร้างเครื่องมือแบบสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการ สร้างและพัฒนาเครื่องมือในการวิจัย

2. พัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยพัฒนาแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ซึ่งใช้ข้อคำถามในลักษณะปลายเปิดและสามารถยืดหยุ่นข้อคำถามตาม ข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลได้

3. ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ประกอบด้วย 1) ดร. อุทัย ศาสตรา ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอนดนตรีไทยศึกษา 2) ผศ.ดร.พันธ์ศักดิ์ พลสารมัย ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนการสอนดนตรีไทยในระดับอุดมศึกษา 3) รศ.ดร.ดวงมล ไตรวิจิตรคุณ ผู้เชี่ยวชาญด้าน ระเบียบวิธีวิจัยทางการศึกษา ซึ่งผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือพบว่าข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์ มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยทุกข้อ

4. การปรับปรุงแก้ไขและนำไปใช้ ปรับปรุงแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน เพื่อให้แบบสัมภาษณ์มีความเหมาะสมในการ นำไปใช้เก็บข้อมูลยิ่งขึ้น จากนั้นนำเครื่องมือไปใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบ ตัวต่อตัวสำหรับอาจารย์ผู้สอนในรายวิชาทักษะคนละ 40 นาที และการสัมภาษณ์แบบกลุ่มกับผู้เรียน ชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 2 ใช้เวลาชั้นปีละ 40-60 นาที และเนื่องในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อ

ไวรัสโคโรนา (COVID-19) ผู้วิจัยและผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่มเลือกสัมภาษณ์ผ่านการใช้แอปพลิเคชันซูม (Zoom Cloud Meeting)

#### ตัวอย่างข้อคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์

1. ปัจจุบันท่านคิดว่าสภาพการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาปีพาทย์เป็นอย่างไร
2. ท่านคิดว่าปัญหาที่พบในชั้นเรียนปีพาทย์มีอะไรบ้าง
3. ท่านคิดว่าปัญหาเกี่ยวกับการเรียนทักษะปีพาทย์มีอะไรบ้าง

#### การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ด้วยแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ที่สร้างขึ้นกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) ทั้งหมด 15 คน ประกอบไปด้วย 1) อาจารย์ผู้สอนในรายวิชาทักษะปฏิบัติเครื่องดนตรีไทยในกลุ่มปีพาทย์ประเภทเครื่องดำเนินทำนองจำนวน 4 เครื่อง ได้แก่ ระนาดเอก ระนาดทุ้ม ข้องวงใหญ่ และข้องวงเล็ก และรายวิชา รวมวงปีพาทย์ ในสาขาวิชาดนตรีศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 6 คน และ 2) ผู้เรียนปีพาทย์กลุ่มปีพาทย์ ชั้นปีที่ 1 และปีที่ 2 ปีการศึกษา 2563 สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เครื่องมือเอก ระนาดเอก ระนาดทุ้ม ข้องวงใหญ่ และข้องวงเล็ก จำนวนทั้งหมด 9 คน

#### การตรวจสอบคุณภาพข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของข้อมูลที่ได้มาด้วยวิธีการตรวจสอบแบบสามเส้าด้านข้อมูล (data triangulation) (Creswell, 2014) กล่าวคือ การตรวจสอบความถูกต้องเกี่ยวกับข้อมูล สภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาทักษะดนตรีไทยของผู้เรียนปีพาทย์จากแหล่งข้อมูล ทั้ง 2 กลุ่มประกอบกับเอกสารหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2562 (หลักสูตร 4 ปี) เพื่อความเชื่อมั่นในความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

#### การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis) การเปรียบเทียบข้อมูล (comparison) การตีความข้อมูล (interpretation) และการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (analytic induction) (สุภางค์ จันทวานิช, 2559: 106-136) นำเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีการพรรณนา (descriptive) เป็นความเรียงประกอบกับการแสดงข้อสรุปของสภาพปัญหาด้วยตารางอย่างชัดเจน

#### ผลการวิจัย

จากการศึกษาสภาพปัญหาในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาทักษะดนตรีไทยของผู้เรียนปี  
พหุในระดัประยญาตรพบว่ามีประเด็นที่เป็นปัญหาทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านบุคลิกภาพ 2) ด้าน  
การบรรเลง 3) ด้านการบริหารจัดการเวลาในชั้นเรียน และ 4) ด้านอื่น ๆ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ด้านบุคลิกภาพ สรุปได้เป็น 2 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1.1) การจับไม้ ปัญหาที่พบ คือ ข้อมือ  
หงาย จับไม้นี้วัดไม้ตีไม้ครบทุกนิ้ว 1.2) ทำนอง ปัญหาที่พบ คือ ตัวไม้ตรง คอเอียง หลังค่อม ก้มหน้า  
ไหล่ทั้งสองข้างไม่เท่ากัน วางขาในตำแหน่งไม่เหมาะสม สภาพปัญหาที่ได้ในข้างต้นเกิดจากการวิเคราะห์  
และสรุปผลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งหมด 15 คน ซึ่งพบว่า อาจารย์ผู้สอนจำนวน  
3 คน จากทั้งหมด 6 คน และผู้เรียนปีพหุชั้นปีที่ 1 และปีที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 5 คน จาก  
ทั้งหมด 9 คน เห็นปัญหาในการจับไม้และทำนองบรรเลงเครื่องดนตรีตรงกัน ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ผู้เรียนขาด  
ทักษะทางด้านการจับไม้และทำนองที่ดีและถูกต้องตามแบบแผน โดยลักษณะการจับไม้ของผู้เรียนคือ  
ข้อมือหงายขณะบรรเลงและนิ้ววัดไม้ตีไม้ครบทุกนิ้ว และลักษณะการนั่งบรรเลงเครื่องดนตรีที่เป็นอยู่  
ของผู้เรียน คือ ตัวไม้ตรง คอเอียง หลังค่อม ก้มหน้า ไหล่ทั้งสองข้างไม่เท่ากัน วางขาในตำแหน่งไม่  
เหมาะสม ซึ่งปัญหาดังกล่าวเป็นเหตุให้มีบุคลิกภาพในการบรรเลงที่ไม่เหมาะสมและไม่ตรงตามระเบียบ  
แบบแผนของการบรรเลงดนตรีไทย นอกจากนี้ปัญหาดังกล่าวยังมีส่วนทำให้เกิดผลกระทบกับการ  
บรรเลงตามมา เช่น การตีโยก การผลิตเสียงเครื่องดนตรีรูปแบบต่าง ๆ ได้ไม่ดี และไม่สามารถทำ  
เทคนิคเฉพาะเครื่องเช่น สะบัด สะเตาะ หรือการประคบบมือให้สมบูรณ์แบบได้ เป็นต้น ในส่วนทำนองที่ไม่  
เหมาะสมอย่างการนั่งหลังอ ก้มหัว อาจส่งผลให้เกิดภาพลักษณ์ของการบรรเลงที่ไม่ดีและทำให้  
บุคลิกภาพการบรรเลงดนตรีของผู้เรียนเสียตามไปด้วย ดังที่ อาจารย์ผู้สอนคนที่ 1 (2564) กล่าวไว้ว่า

“ทำนอง การจับไม้ บุคลิกภาพพวกนี้จะเป็นปัญหาอยู่เพราะบางคนก็จะนั่ง  
หลังค่อม บางคนก็จะจับไม้ไม่คว่ำมือ นิ้วชี้ไม่เหยียดตรง จับไม้ไม่ตรงร้อมมือ ข้อมือ  
หัก ไม่ตรงขนานไปตั้งแต่ไหล่ไปคอกไปข้อมือไปปลายนิ้วชี้ขึ้นนั้นเราก็ต้องมาปรับ”  
ผู้เรียนชั้นปีที่ 1 คนที่ 1 (2564) ยังกล่าวไว้อีกด้วยว่า

“ที่ผมพบปัญหาจากการเรียนในเรื่องบุคลิกนะครับ ผมอะเหมือนมีสรีระ  
ร่างกายของผมมันไม่เหมือนคนส่วนมากครับ มันมีกล้ามเนื้อส่วนหนึ่งมันยึด เหมือน  
มันไม่ได้ฝึกบ่อยมันก็เลยค่อนข้างที่จะไม่ยืดหยุ่นแล้วมันก็ส่งผลให้เมื่อนั่งขัดสมาธิ  
บรรเลงเครื่องดนตรีขามันจะยกขึ้น ขามันจะยก ๆ หน่อย ไข่ครับ เป็นตั้งแต่ผมเริ่ม  
เล่นดนตรีแล้วครับ แขนติดขาบ้างไรอย่างงี้ แล้วก็มือของไหล่ที่ไม่เท่ากันอีกครับ  
พอขามันยกไข่มะ แขนมันก็ต้องยกตามไปไม่งั้นมันก็จะติดมันก็เลยเป็นเหตุให้ผมมี  
บุคลิกภาพที่ไม่ค่อยจะดูดีสักเท่าไรครับ”

ตัวอย่างสุดท้ายผู้เรียนชั้นปีที่ 2 คนที่ 1 (2564) ยังกล่าวถึงปัญหาที่ตนเองพบเกี่ยวกับ  
บุคลิกภาพนี้ไว้ด้วยว่า

“อย่างหนึ่งที่ติดมาจากมัธยมคือครูคนเก่าเขาไม่ได้ปลุกฝังเรื่องบุคลิก  
ท่าทางหรือวิธีการบรรเลงเครื่องดนตรีที่ดีอะไรเท่าไร แบบว่าผมเป็นคนนั่งก้มหน้า  
แล้วก็ตัวอโซ่มะ พอนั่งก้มหน้าปุ๊บครูก็ไม่ได้ว่าอะไรเท่าไรครูเขาจะเน้นต่อเพลง  
มากกว่าที่เนี่ยครูที่เนี่ยแหละจะเป็นคนพูดถึงเรื่องบุคลิกท่าทางของผมนั่นแหละ  
ครับ ก็บุคลิกอันนี้อย่างหนึ่ง”

2. ด้านการบรรเลง สรุปได้เป็น 5 ประเด็นหลัก ได้แก่ 2.1) การใช้น้ำหนักมือ ปัญหาที่พบคือ  
ผู้เรียนลงน้ำหนักในการบรรเลงไม่เท่ากัน ไม่เต็มเสียงและมือไม่เท่ากัน 2.2) การใช้กล้ามเนื้อ ปัญหาที่  
พบคือ ไม่รู้จักการตีแขน การตีครึ่งข้อครึ่งแขนและการตีข้อและยังไม่สามารถเลือกใช้กล้ามเนื้อในการ  
บรรเลงได้อย่างเหมาะสม 2.3) การใช้เทคนิคการบรรเลง ปัญหาที่พบคือ ขาดทักษะการตีประคบบมือ  
หนีบ หนีบ หนีบ โหน่ง และเทคนิคเฉพาะของเครื่องดนตรีชิ้นนั้น ๆ 2.4) การตีโยก ปัญหาที่พบคือ  
ผู้เรียนบางคนตีโยกผ่านทางกายภาพข้อมือดันไปดันมาและบางคนโยกผ่านทำนองเพลง 2.5) การ  
ไล่มือ ปัญหาที่พบคือ ผู้เรียนหลาย ๆ คนขาดการไล่มือ อ่อนซ้อมและไม่ให้ความสำคัญในทักษะของ  
ตน สภาพปัญหาที่ได้ในข้างต้นเกิดจากการวิเคราะห์และสรุปผลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล  
สำคัญทั้งหมด 15 คน ซึ่งพบว่า อาจารย์ผู้สอนจำนวน 5 คน จากทั้งหมด 6 คน และผู้เรียนปีพหุฯชั้น  
ปีที่ 1 และปีที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 7 คน จากทั้งหมด 9 คน เห็นปัญหาในด้านการบรรเลง  
ของผู้เรียนตรงกันโดยผู้วิจัยสรุปได้ว่า ผู้เรียนบางคนมีปัญหาในเรื่องของน้ำหนักมือที่ใช้ในการบรรเลง  
นั้นไม่เท่ากัน ซ้ายดังกว่าขวา หรือขวาดังกว่าซ้าย เป็นเหตุให้ผู้เรียนไม่สามารถผลิตเสียงดนตรีที่มี  
คุณภาพออกมาได้หรือเสียงที่ผลิตออกมานั้นมีความหนักหรือดงเบาไม่เท่ากัน และในส่วนของ การใช้  
กล้ามเนื้อในการบรรเลงนั้นผู้เรียนยังไม่มีความรู้ความเข้าใจของกล้ามเนื้อที่ใช้บรรเลงแต่ละส่วน อีก  
ทั้งขาดประสบการณ์ความรู้ในการเลือกใช้กล้ามเนื้อแต่ละส่วนให้เหมาะสมกับการบรรเลงซึ่งเป็นส่วน  
สำคัญที่จะส่งเสริมให้การบรรเลงดนตรีไทยออกมาได้อย่างมีคุณภาพ เพิ่มมิติในการบรรเลงเพลงต่าง  
ๆ และเกิดอรรถรสในการบรรเลงที่ดี นอกจากนี้เทคนิคการบรรเลงของผู้เรียนบางคนนั้นยังมีความ  
พร่องทางด้านความรู้ ความทักษะในการปฏิบัติเทคนิคดังกล่าว ยกตัวอย่างเทคนิคการประคบบมือ  
หนีบ หนีบ หนีบ โหน่ง หรือการสะบัด สะเดาะ ซึ่งเทคนิคเหล่านี้เป็นเทคนิคพื้นฐานที่มีส่วนช่วยให้  
การบรรเลงนั้นดูมีมิติ มีลูกเล่นและสร้างอรรถรสให้แก่บทเพลงนั้นได้ดียิ่งขึ้น สำหรับการบรรเลงโยก  
นั้นพบว่ามีการในผู้เรียนอยู่พอสมควรโดยปัญหาการโยกที่เกิดขึ้นสามารถวิเคราะห์ได้ออกมาเป็น  
2 กรณี ได้แก่ 1) เกิดจากปัญหาในเรื่องของการไม่เข้าใจในเรื่องของทำนองหรือจังหวะของเพลงซึ่งมี  
ผลทำให้การเว้นระยะห่างของช่องไฟของโน้ตที่บรรเลงอยู่นั้นมีความห่างและความชิดไม่เท่ากันจึงเป็น  
เหตุให้เกิดการโยกผ่านท่วงทำนองได้ 2) เกิดจากการไม่เข้าใจทางด้านการใช้กล้ามเนื้อในการบรรเลง  
ที่ใช้ไม่สอดคล้องกับแนวเพลง เช่น เพลงที่เป็นเพลงแนวทำนองช้า ๆ เนิบ ๆ หากผู้เรียนไปเลือกใช้  
กล้ามเนื้อในส่วนของการข้อมือในการบรรเลงอาจทำให้ข้อมือเกิดการโยกได้เพราะพอบรรเลงช้า ๆ

ตามธรรมชาติของผู้บรรเลงจะยกไม้ค้อนข้างสูงซึ่งทำให้เมื่อใช้ข้อมือตลงไปแล้วอาจเกิดการกระดกขึ้นลงของข้อมือซึ่งทำให้ภาพการบรรเลงออกมาแล้วดูไม่เหมาะสมหรือเรียกว่าการตีโยกนั่นเอง ปัญหาท้ายที่สุดคือเรื่องของการไล่มือ ผู้เรียนบางคนอ่อนไล่มือซึ่งเป็นผลทำให้กล้ำเนื้อในส่วนที่ใช้บรรเลงนั้นไม่ค่อยมีความทนทานกับแนวที่ใช้บรรเลง นอกจากนี้ปัญหาการอ่อนไล่มือยังส่งผลทำให้ไม่สามารถบรรเลงบทเพลงที่ต้องอาศัยแนวที่เร็วหรือต้องใช้พลังกำลังในการบรรเลงมาก ๆ หรือเพลงที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในระดับที่สูงขึ้นไปอย่างเพลงเดี่ยวซึ่งเรื่องแนวจังหวะนั้นถือเป็นเรื่องที่สำคัญมากดังที่ อาจารย์ผู้สอนคนที่ 1 (2564) กล่าวไว้ว่า

“อีกปัญหาหนึ่งคือตีระนาดโยก มันใช้กล้ำเนื้อกันคนละส่วน แนวระนาดมี

3 แนว ใช้กล้ำเนื้อเดียวกันหมดมันไม่ใช่ บางคนโยกทุกสปีดทุกเลเวลของแนวบรรเลง ระนาดโยกถ้าสายหลวงประดิษฐไพเราะเขาถือว่ามือเสียนะ” ผู้เรียนชั้นปีที่ 1 คนที่ 1 (2564) ยังกล่าวไว้อีกด้วยว่า “เวลาผมตีช้า ๆ ผืนมันจะลั่น ๆ เพราะมือผมมันไม่เท่ากัน แล้วก็เมื่อตีแนวที่มันเร็วมาก ๆ มันจะไม่ค่อยอึด ไม่ค่อยไหวประมาณนี้ครับ” และผู้เรียนชั้นปีที่ 2 คนที่ 1 (2564) กล่าวไว้ด้วยว่า “ของหนูเรื่องการบรรเลงที่หนูรู้สึกเป็นปัญหาคือยังทำเรื่องเทคนิคการสะเดาะ สะบัดเครื่องดนตรีได้ไม่ดีค่ะ ส่วนใหญ่จะโดนครูพูดว่า ๆ เรื่องพวกนี้บ่อย แล้วก็ที่ครูจะย้ำบ่อย ๆ ของหนูคือการให้หนูตีแบบเป็น จัก จัก จัก อะ คือให้พยายามตีให้เสียงมันเป็นแบบเม็ต ๆ เพราะหนูเองก็ยังมีปัญหาในเรื่องของการไล่ด้วย ใช้กล้ำเนื้อไม่ถูก ไม่รู้ว่าแขนใช้ตอนไหน ครึ่งข้อครึ่งแขนดียังไง แล้วก็ข้อที่อยู่ทำไม่ได้ค่ะ เพราะอ่อนไล่มือ”

3. ด้านการบริหารจัดการเวลาในชั้นเรียน สรุปได้เป็น 2 ประเด็นหลัก ได้แก่ 3.1) การไม่ได้ทำนองหลักของบทเพลง ปัญหาที่พบคือ ผู้เรียนบางคนไม่ได้ทำนองหลักของเพลงเมื่อเวลาเข้าไปเรียนทักษะเครื่องดนตรีของตนก็ทำให้ต้องใช้เวลาในการทบทวนจึงทำให้เสียเวลาไป 3.2) ข้อจำกัดทางด้านเวลาเรียน ปัญหาที่พบคือ เวลาที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาปฏิบัติทักษะปี่พาทย์นั้นมีน้อยเกินไป ซึ่งมีเวลาให้เรียนเพียงแค่ 2 ชั่วโมงต่อ 1 สัปดาห์ หรือในวิชารวมวงก็มีเพียงเดือนละ 1 ครั้ง จึงทำให้การเรียนการสอนขาดความเข้มข้นขึ้นทางด้านเนื้อหาการปฏิบัติเครื่องดนตรีซึ่งถือเป็นเรื่องสำคัญและควรได้รับการแก้ไขเพิ่มเติม สภาพปัญหาที่ได้ในข้างต้นเกิดจากการวิเคราะห์และสรุปผลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งหมด 15 คน ซึ่งพบว่า อาจารย์ผู้สอนจำนวน 2 คน จากทั้งหมด 6 คน และผู้เรียนปีพหุฯ ชั้นปีที่ 1 และปีที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 2 คน จากทั้งหมด 9 คน เห็นปัญหาในด้านเวลาสำหรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนตรงกันโดยผู้วิจัยสรุปได้ว่า ประเด็นแรกผู้เรียนบางคนมักไม่ได้ทำนองหลักของบทเพลงที่จะต่อทางเครื่องมือเอกของตนมาก่อนเมื่อเข้ามาเรียนในรายวิชาทักษะเครื่องมือเอกนั้นจึงจำเป็นต้องทบทวนหรือต่อทำนองหลักไปก่อนเพื่อที่จะมีส่วนช่วยให้การต่อทำนองทางเครื่องนั้นเป็นไปได้อย่างราบรื่นและรวดเร็วยิ่งขึ้นนอกจากนี้การได้ทำนอง

หลักของบทเพลงนั้น ๆ มาก่อนยังมีส่วนช่วยให้เนื้อหาทำนองเพลงหลักนั้น ๆ ให้ยึดเกาะไปได้ ในส่วนประเด็นที่สองเนื่องจากเวลาการจัดการเรียนการสอนรายวิชาทักษะต่าง ๆ นั้นมีจำนวนน้อยเกินไปซึ่งจากการศึกษาในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ของสาขาคณตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประกอบกับการสัมภาษณ์กลุ่มอาจารย์ผู้สอนและกลุ่มผู้เรียนชั้นปีที่ 1 และปีที่ 2 พบว่ามีจำนวนชั่วโมงในการเรียนรายวิชาทักษะเครื่องมือเอกลัคนั้นมีกำหนดไว้เพียงแค่ 2 ชั่วโมงต่อสัปดาห์เท่านั้น แต่เนื้อหาและรายละเอียดของทักษะมีจำนวนมากซึ่งไม่สอดคล้องกับจำนวนเวลาที่ทางหลักสูตรดังกล่าวกำหนดไว้ จึงเป็นผลให้ขาดความเข้มข้นทางเนื้อหาของทักษะทางเครื่องมือเอกลัคนั้น ผู้เรียนจึงได้รับ ดังที่ อาจารย์ผู้สอนคนที่ 1 (2564) กล่าวว่า

“ครูมองว่าอีกปัญหาหนึ่งซึ่งใหญ่มากเลยนะคือปัญหาของเวลาเรียน ชั่วโมงที่ใช้เรียน อันนี้ใหญ่มาก ถามว่าในหลักสูตรเมื่อมันลงรายละเอียดไว้อย่างนี้แล้ว เช่น สกิลระนาดเอกได้เรียนเพียง 2 ชั่วโมงต่อสัปดาห์นี่ครูคิดว่าจะบริบทใดก็แล้วแต่ ครูมองว่าน้อยแต่จะมาแก้โครงสร้างอันนี้นั้นแก้ยากเพราะฉะนั้นควรไปเพิ่มในลักษณะของกิจกรรมเสริมหลักสูตร” ผู้เรียนชั้นปีที่ 1 คนที่ 1 (2564) ยังกล่าวไว้อีกด้วยว่า “ของผมเป็นเรื่องแบบไม่ได้ทางฆ้องไรอย่างจ๊ะพี่ แล้วแบบไปต่อทางเครื่อง กับครุมนก็จะมัน ๆ หน่อย ๆ แบบมันจะไปได้ช้า ก็คือมันไม่ได้ทางฆ้องเลยแล้วไปต่อเพลงที่ไม่ได้เพลง ผมเลยรู้สึกว่ามันมันทำให้เสียเวลาอย่างมาก แทนที่จะจบสักสามชั้น แต่กลายเป็นว่าได้แค่ท่อนเดียวของ 3 ชั้นอะไรอย่างจ๊ะพี่ครับ แล้วรวมวงก็ไม่ได้ทางฆ้องด้วย”

4. ด้านอื่น ๆ สรุปได้เป็น 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ 4.1 การแปรทำนอง ปัญหาที่พบคือ ขาดความรู้ ความเข้าใจและการฝึกฝน ไม่สามารถแปรทำนองด้วยตนเองได้ 4.2 การจำบทเพลง ปัญหาที่พบคือ ผู้เรียนมีปัญหาเรื่องการจำเนื้อหาของเพลง ผู้สอนต่อเร็วเกินไป ขาดการสื่อสารที่ดี ขาดการทบทวนอย่างสม่ำเสมอ 4.3 การควบคุมความสมดุลของการบรรเลงรวมวง ปัญหาที่พบคือ ผู้เรียนขาดทักษะการควบคุมเสียงดนตรีของตนเอง และไม่สามารถสร้างความสมดุลอันนำไปสู่การเกิดสุนทรียในการบรรเลงในรูปแบบวงได้ สภาพปัญหาที่ได้ในข้างต้นเกิดจากการวิเคราะห์และสรุปผลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งหมด 15 คน ซึ่งพบว่า อาจารย์ผู้สอนจำนวน 3 คน จากทั้งหมด 6 คน และผู้เรียนปีพหุศึกษาชั้นปีที่ 1 และปีที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 3 คน จากทั้งหมด 9 คนเห็นปัญหาในด้านเวลาสำหรับการจัดการเรียนการสอนตรงกันโดยผู้วิจัยสรุปได้เรียงได้ว่า เรื่องการแปรทางเครื่องดนตรีผู้เรียนบางคนขาดความรู้ ความเข้าใจและการฝึกฝน ไม่เข้าใจในเรื่องของการแปรทำนองเครื่องดนตรีให้สอดคล้องกับลูกตกของทำนองหลักในบทเพลงนั้น ๆ ได้อย่างถ่องแท้ ถัดมาในเรื่องของการจดจำบทเพลงที่ต่อผู้เรียนบางคนขาดเทคนิคหรือทักษะการจำบทเพลงที่ดี และขาดการทำข้อตกลงกับอาจารย์ผู้สอนถึงปริมาณเพลงที่จะต่อในแต่ละคาบเรียนจึงทำให้อาจารย์ไม่ทราบถึง

ขีดจำกัดด้านความจำของผู้เรียนแต่ละคน นอกจากนี้ผู้เรียนยังขาดการฝึกซ้อมและทบทวนเพลงที่ต่อเสร็จเรียบร้อยอย่างสม่ำเสมอ ๆ ซึ่งเป็นเหตุให้เกิดความล่าช้าในการเรียนรู้ในบทเรียนนั้น ๆ ตามมาด้วยและส่งผลให้เรียนไม่ทันเพื่อน และส่วนสุดท้ายการควบคุมความสมดุลของวง ผู้เรียนบางคนยังคงมีความพร่องในด้านการบริหารจัดการปริมาณเสียงเครื่องดนตรีของตนเองเมื่อบรรเลงอยู่ในบริบทของการรวมวงเป็นเหตุให้ฟังออกมาในความรวมแล้วเครื่องของผู้เรียนนั้นมีเสียงดังออกมามากจนเกินพอดีหรือเบาจนไม่ได้ยินเสียงเครื่องซึ่งตรงนี้ก็ทำให้เป็นอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนรวมถึงการบรรเลงรวมวงร่วมกับเพื่อน ๆ อีกด้วย ดังที่ อาจารย์ผู้สอนคนที่ 1 (2564) กล่าวว่า

“ได้ก้มคิดทางเองไม่ได้ เพราะมันไม่เข้าใจต้องให้มันได้ทางห้องเยอะ ๆ รู้  
ลูกตกต่อเดี่ยวเยอะ ๆ เดี่ยวมันก็คิดได้”

นอกจากนี้ผู้เรียนชั้นปีที่ 1 คนที่ 1 (2564) ยังกล่าวด้วยว่า

“ผมจะมีปัญหาตอนรวมวงครับพี่ ผมไม่ค่อยเข้าใจเรื่องการควบคุมเสียง  
ของวงเท่าไรร์ คือพอบรรเลงไป บรรเลงไป เดี่ยวผมก็ตีเสียงเบากว่าเพื่อนอะพี่ อีก  
สักพักก็กลับมาดังกว่าเพื่อนอีก ซึ่งเขาจริงพอรวมวงแล้วต้องมานั่งปรับกันผม  
ค่อนข้าง suffer กับมันมากอะพอเราทำตรงนี้ไม่ได้” และผู้เรียนชั้นปีที่ 2 คนที่ 1  
ยังกล่าวไว้ด้วยว่า “หนูเป็นคนที่มีปัญหาในเรื่องของการจำเพลงค่ะ คือหนูจำเพลง  
ไม่ค่อยได้อะพี่ พอครูต่อให้ด้วยความที่ครูต่อเร็วด้วยแล้วหัวหนูก็ไม่ได้ไวตามครูเขา  
หนูเลยลืมหมดเลยพี่ ถ้าไม่อัดเทปไว้ก็ต้องมาต่อใหม่หมดอะ”

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล เปรียบเทียบ ติความและสร้างข้อสรุปประเด็นสภาพปัญหาใน  
ภาพรวมของการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาทักษะเปียโนของผู้เรียนปีพหุศึกษาผู้วิจัยสามารถ  
สรุปผลและนำเสนอออกมาเป็นรูปแบบตารางได้ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ข้อสรุปสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาทักษะดนตรีไทยของผู้เรียน  
ปีพหุศึกษาในภาพรวม

สภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นของผู้เรียนปีพหุศึกษา

1. ด้านบุคลิกภาพ: สรุปได้เป็น 2 ประเด็นหลักได้แก่

การจับไม้: ข้อมือหงาย จับไม้ไม่เวิร์ดไม้ตีไม่ครบทุกนิ้ว

ท่าทาง: ตัวไม่ตรง คอเอียง หลังค่อม ก้มหน้า ไหล่ทั้งสองข้างไม่เท่ากัน วางขาในตำแหน่งไม่เหมาะสม

2. ด้านการบรรเลง: สรุปได้เป็น 5 ประเด็นหลักได้แก่

การใช้น้ำหนักมือ: ผู้เรียนลงน้ำหนักในการบรรเลงไม่เท่ากัน ไม่เต็มเสียงและมือไม่เท่ากัน

การใช้กลัมนิ้ว: ไม่รู้จักการตีแขน การตีครึ่งข้อครึ่งแขนและการตีข้อและยังไม่สามารถเลือกใช้  
กลัมนิ้วในการบรรเลงได้อย่างเหมาะสม

การใช้เทคนิคการบรรเลง: ขาดทักษะการตีประคบบมือ หนีบ หนีบ หนีบ โหน่ง และเทคนิคเฉพาะ  
ของเครื่องดนตรีชิ้นนั้น ๆ

การตีโยก: ผู้เรียนบางคนตีโยกผ่านทางกายภาพข้อมือดันไปดันมาและบางคนโยกผ่านทำนอง  
เพลง

การไล่มือ: ผู้เรียนหลาย ๆ คนขาดการไล่มือ อ่อนซ้อมและไม่ให้ความสำคัญในทักษะของตน

3. ด้านการบริหารจัดการเวลาในชั้นเรียน: สรุปได้เป็น 2 ประเด็นหลักได้แก่

การไม่ได้ทำนองหลักของบทเพลง: ผู้เรียนบางคนไม่ได้ทำนองหลักของเพลงเมื่อเวลาเข้าไปเรียนทักษะ  
เครื่องดนตรีของตนก็ทำให้ต้องใช้เวลาในการทบทวนจึงทำให้เสียเวลาไป

ข้อจำกัดทางด้านเวลาเรียน: เวลาที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาปฏิบัติทักษะปีพหุศึกษานั้นมี  
น้อยเกินไป ซึ่งมีเวลาให้เรียนเพียงแค่ 2 ชั่วโมงต่อ 1 สัปดาห์ หรือในวิชารวมวงก็เจอเพียงเดือนละ 1  
ครั้ง จึงทำให้การเรียนการสอนขาดความเข้มข้นทางด้านเนื้อหาการปฏิบัติเครื่องดนตรีซึ่งถือเป็นเรื่อง  
สำคัญและควรได้รับการแก้ไขเพิ่มเติม

4. ด้านอื่น ๆ: ในด้านอื่น ๆ นี้ก็เป็นปัญหาที่พบบ้างในระหว่างเรียนสรุปได้เป็น 3 ประเด็นหลักได้แก่

การแปรทำนอง: ขาดความรู้ ความเข้าใจและการฝึกฝน ไม่สามารถแปรทำนองด้วยตนเองได้

การจำบทเพลง: ผู้เรียนมีปัญหาเรื่องการจำเนื้อหาของเพลง ผู้สอนต่อเร็วเกินไป ขาดการสื่อสารที่ดี  
ขาดการทบทวนอย่างสม่ำเสมอ

การควบคุมความสมดุลของการบรรเลงรวมวง: ผู้เรียนขาดทักษะการควบคุมเสียงดนตรีของตนเอง  
และไม่สามารถสร้างความสมดุลอันนำไปสู่การเกิดสุนทรีในการบรรเลงในรูปแบบวงได้

## อภิปรายผล

ผู้วิจัยเลือกอภิปรายตามผลของการวิจัยในครั้งนี้ซึ่งมีทั้งหมด 4 ประเด็น โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ด้านบุคลิกภาพ พบว่าผู้เรียนมีปัญหาใน 2 ส่วนสำคัญซึ่งเป็นพื้นฐานทักษะสำหรับการสร้างบุคลิกภาพที่ดีและเหมาะสมของผู้เรียนก่อนการบรรเลงดนตรีไทย ได้แก่ การจับไม้และทำนองสำหรับการบรรเลงปี่พาทย์ซึ่งปัญหาดังกล่าวสอดคล้องกับหลักการและขนบธรรมเนียมปฏิบัติที่มีอยู่ของ มนตรีตราโมท (2540: 88-90) ที่มุ่งให้ความสำคัญสำหรับเรื่องบุคลิกภาพในการบรรเลงดนตรีไทยที่ดีเป็นอันดับแรก นอกจากนี้ปัญหาดังกล่าวยังสอดคล้องกับหลักการบุคลิกภาพที่ดีของนักดนตรีไทยของ จิรายุ มีเผือก (2563: 40-41) ที่พูดถึงการมีบุคลิกภาพที่ดีจะช่วยให้คนดนตรีไทยมีความน่าเชื่อถือ เปล่งประกายในยามบรรเลงดนตรีไทย อีกทั้งยังช่วยเสริมสร้างในเรื่องของภาพลักษณ์ที่ดีที่จะช่วยดึงดูดผู้ที่เข้ามาเข้าชมและรับฟังให้เกิดความประทับใจเมื่อแรกเห็น (first impression) ซึ่งในมุมมองของผู้วิจัยรู้สึกเห็นด้วยกับการให้ความสำคัญในเรื่องของบุคลิกภาพการบรรเลงดนตรีไทยเป็นอย่างยิ่ง เพราะจากทฤษฎีกฎแห่งภาพลักษณ์ที่แสดงให้เห็นว่ากว่า 90% ของภาพลักษณ์ภายนอกมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของคนมากที่สุด (Mehrabian and Ferris, 1967; Mehrabian and Wiener, 1967) ดังนั้นการพยายามสร้างบุคลิกภาพการบรรเลงดนตรีที่ดีนั้นอาจช่วยให้ภาพรวมหรือองค์ประกอบในการบรรเลงของผู้เรียนมีความสมบูรณ์แบบมากขึ้นและสามารถมัดใจผู้ที่เข้ามาเข้าชมและรับฟังได้อย่างแน่นอน

2. ด้านการบรรเลง ผลวิจัยที่ได้สะท้อนให้เห็นถึงการถูกปลูกฝังพื้นฐานทักษะการบรรเลงปี่พาทย์และสภาพแวดล้อมทางดนตรีที่แตกต่างกันของผู้เรียนก่อนที่จะเข้ารับการศึกษาดนตรีในระดับอุดมศึกษาได้นั้นต้องผ่านการเรียนดนตรีไทยจากระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน (โรงเรียน) หรือการเรียนดนตรีไทยตามบ้านหรือสำนักดนตรีที่มีอยู่ทั่วไปซึ่งปัญหาคือครูดนตรีที่มีอยู่ในระบบการศึกษารวมถึงครูที่เป็นเจ้าสำนักดนตรีไทยก็มีจุดเน้นในการพัฒนาทักษะทางดนตรีของผู้เรียนแตกต่างกันด้วยความที่ในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานการจัดการเรียนการสอนจะมุ่งเน้นใช้ดนตรีเป็นเครื่องมือในการช่วยเสริมสร้างพัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญาเป็นหลัก ส่วนใหญ่การเรียนดนตรีในระบบนี้จะเป็นการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมดนตรีที่อาจไม่ได้ลงลึกถึงทักษะดนตรีมากนักแต่อาจจะมิกิจกรรมนอกเวลาเรียนของโรงเรียนที่พยายามเปิดโอกาสให้ผู้เรียนที่มีความถนัดทางดนตรีได้มาฝึกซ้อมกันอย่างจริงจังเพื่อความเป็นเลิศทางดนตรี แต่ในทางกลับกันสำนักดนตรีจะมุ่งผลิตนักดนตรีที่มีทักษะทางดนตรีสูง สามารถออกงาน ออกประชันแข่งขันปี่พาทย์กันตามชนบอย่างจริงจัง จนไปถึงการเป็นนักดนตรีอาชีพ ดังนั้นการมุ่งเน้นในการปลูกฝังพื้นฐานทักษะทางดนตรีที่แข็งแกร่งส่วนมากจะ

เป็นผู้เรียนที่เคยมีประสบการณ์จากการเรียนดนตรีในสำนักดนตรีหรือสถาบันดนตรีที่อยู่นอกระบบกันมาเสียมากกว่า อย่างไรก็ตามการศึกษาดนตรีไทยในระบบก็ใช่ว่าจะไม่สามารถปลูกฝังทักษะพื้นฐานเหล่านี้ให้ผู้เรียนได้เสมอไปเพราะครูในระบบที่เคยผ่านการเรียนรู้ทักษะดนตรีจากในสำนักดนตรีแล้วกลับมาประกอบอาชีพเป็นครูดนตรีอยู่ในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานก็มีให้เราได้เห็นอยู่ทั่วไปเพียงแต่ไม่ได้มีจำนวนมากอย่างที่เราคิดกันไว้ เพราะการถูกมองว่าวิชาดนตรีเป็นวิชาชีพขายของบที่อาจจะมีครูสอนหรือไม่มีครูสอนก็ได้จึงเป็นสาเหตุให้อัตราการรับครูดนตรีไทยเข้ามาในระบบการศึกษาจึงน้อยลงไปด้วย (วิชวลัมพก์ เหล่าวานิช, 2556) ปัญหาดังกล่าวลุกลามไปถึงการใช้ครูเอกอื่น ๆ ให้มาสอนดนตรีแทนทั้ง ๆ ที่ไม่ได้มีความรู้หรือความสามารถทางด้านดนตรีโดยตรงจึงเป็นส่วนหนึ่งที่ส่งผลให้ผู้เรียนที่ตั้งใจมาเรียนดนตรีในระบบถูกปลูกฝังทักษะมาได้ไม่ดีเท่าที่ควร ผู้วิจัยมองว่าปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่ใหญ่และถูกทับถมกันมาเป็นทอด ๆ และขาดการแก้ไขอย่างจริงจังและเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนจึงทำให้มาตรฐานของผู้เรียนดนตรีไทยในแต่ละสถาบันมีความแตกต่างกันและสุดท้ายก็กลับมาเป็นปัญหาอีกครั้งหลังจากที่ผู้เรียนได้ผ่านการคัดเลือกเข้ามาศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา

3. ด้านเวลาสำหรับใช้ในการจัดการเรียนการสอน ผลของสภาพปัญหาด้านระยะเวลาที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนทักษะปี่พาทย์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าการบริหารจัดการเวลาเรียนในรายวิชาเรียนทักษะปี่พาทย์ของผู้เรียนเครื่องมือเอกทั้ง 4 ชั้นที่ได้บรรจุไว้ในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตปีพุทธศักราช 2562 (หลักสูตร 4 ปี) มีจำนวนน้อยเกินไป ซึ่งพบแค่เพียง 2 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ (เรียนเฉพาะทักษะปี่พาทย์ที่เป็นเครื่องมือเอกเพียง 2 ชั่วโมงต่อสัปดาห์) และในเวลาเรียนดังกล่าวยังมิอุปสรรคระหว่างการจัดการเรียนการสอนในรายวิชา เช่น การไม่ได้ทำนองหลักของผู้เรียนบางคน ซึ่งอาจารย์ผู้สอนต้องสละเวลาดังกล่าวมาสอนผู้เรียนคนที่ไม่ได้ให้ทันเพื่อนก่อนจึงเป็นเหตุให้เสียเวลาที่มีอยู่น้อยอยู่แล้วลงไปอีก ซึ่งประเด็นดังกล่าวได้มีการศึกษาวิจัยถึงสภาพและแนวทางในการจัดการทรัพยากรดนตรีศึกษาในสถานศึกษาของประเทศไทย: มิติการกำหนดและขับเคลื่อนนโยบายกระทรวงวัฒนธรรมของ Laovanich, Chuppunnarat, Laovanich and Saibunmi (2021: 131-144) ซึ่งได้พูดถึงปัญหาทรัพยากรทางด้านเวลาไว้ด้วยเช่นกัน โดยได้ให้แนวทางเกี่ยวกับเรื่องเวลาที่ใช้ในการเรียนการสอนไว้ว่าหลักสูตรควรมีการปรับหน่วยกิตในรายวิชาทักษะที่สำคัญเพิ่มขึ้นเพื่อให้สามารถเพิ่มจำนวนชั่วโมงในการเรียนการสอนดนตรีได้อย่างเหมาะสมมากขึ้น ซึ่งผู้วิจัยรู้สึกเห็นด้วยกับแนวทางนี้แต่ด้วยความที่หลักสูตรถูกกำหนดมาให้ในลักษณะนี้แล้วการแก้ไขที่ตัวหลักสูตรโดยตรงอาจเป็นเรื่องที่ยากและใช้เวลามากจนเกินไป ผู้วิจัยจึงมีความคิดเห็นว่าการที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้โดยเร็วและมีความเป็นไปได้มากที่สุดคือการจัดเวลาเรียนเพิ่มเติมหรือมีกิจกรรมส่งเสริมทักษะปี่พาทย์ของผู้เรียนนอกเวลาเพิ่มขึ้น เพื่อเพิ่มความเข้มข้นในการจัดการเรียนการสอนของรายวิชาทักษะปี่พาทย์หรือรายวิชาทักษะดนตรีอื่น ๆ ให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นและนำไปสู่ผลลัพธ์สำคัญที่หลักสูตรได้คาดหวังไว้ แต่อย่างไรก็ตามใน

ระยะยาวก็ควรมีการเร่งปรับปรุงแก้ไขประเด็นเรื่องเวลาเรียนทักษะดนตรีที่เป็นหัวใจสำคัญของหลักสูตร ครุศาสตรบัณฑิต พุทธศักราช 2562 (หลักสูตร 4 ปี) สาขาวิชาดนตรีศึกษาให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น.

4. ด้านอื่น ๆ พบว่าผู้เรียนมีปัญหาในเรื่องการแปรทำนอง การจำบทเพลงและการควบคุม ความสมดุลของการบรรเลงรวมวง ซึ่งผู้วิจัยเลือกหยิบยกเฉพาะประเด็นการแปรทำนองทำนองมา อภิปราย โดยประเด็นปัญหาดังกล่าวเกิดจากผู้เรียนขาดความรู้ ทักษะในการแปรทำนองเพลง ซึ่งผล ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าการจัดการเรียนการสอนดนตรีไทยในลักษณะการศึกษาดนตรีทั่วไปในระบบ สถานศึกษาปัจจุบันที่ยังไม่ได้มีการดำเนินการส่งเสริมความสามารถในด้านของการแปรทำนองของ เครื่องดนตรีไทยอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุทัย ศาสตรา (2560) ที่พูดถึงการ มองข้ามความสำคัญของการสร้างสรรค์ดนตรีไทยสำหรับผู้เรียน และนอกจากนี้รูปแบบการจัดการ เรียนการสอนทักษะดนตรีไทยในยุคสมัยใหม่ที่เปลี่ยนแปลงไปในระบบการศึกษาซึ่งทั้งผู้สอนที่จะ พยายามรักษาอัตราการคงอยู่ของผู้ที่มาเรียนดนตรีไทยด้วยการให้ผู้เรียนเลือกเรียนเครื่องดนตรีได้ ตามใจชอบก็ดี หรือผู้ที่มาเรียนดนตรีไทยแล้วอยากเห็นพัฒนาการทางทักษะดนตรีไทยของตนที่ พัฒนาขึ้นอย่างรวดเร็วก็ดี จนทำให้ข้ามขั้นตอนของขนบการฝึกหัดทักษะดนตรีไทยที่ถูกต้องตามแบบ แผน ซึ่งส่วนหนึ่งของกระบวนการที่จะทำให้ผู้เรียนมีทักษะในการแปรทำนองได้คือความรู้และเข้าใจใน ทำนองหลัก (มือซ้อง) หรือหมายถึงการที่ผู้เรียนจะต้องหัดซ้องวงใหญ่มาก่อนตามขนบการเรียนดนตรี ไทยนั่นเอง (มนตรี ตราโมท, 2540) ซึ่งในมุมมองของผู้วิจัยเห็นว่าการแปรทำนองเป็นทักษะที่สำคัญ สำคัญและผู้เรียนดนตรีไทยทุก ๆ คนควรปฏิบัติได้เพราะจะมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนเกิดความคิด สร้างสรรค์ในการดัดแปลงทำนองในการบรรเลงที่สะท้อนให้เห็นถึงอัตลักษณ์ในการบรรเลง รสนิยม รวมถึงสติปัญญาที่ผู้เรียนมี นอกจากนี้หากผู้เรียนมีทักษะในการแปรทำนองที่ดีผู้เรียนจะสามารถนำมาใช้ ต่อ ยอดหลังจากที่ผู้เรียนได้ทำนองหลัก (มือซ้อง) มาแล้วโดยไม่ต้องไปเสียเวลากับการนั่งต่อทำนอง ทางเครื่องนั้น ๆ จากครูผู้สอนอีก

## ข้อเสนอแนะ

### ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้สะท้อนให้เห็นถึงสภาพการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาทักษะปี่พาทย์ ดังกล่าว ซึ่งสามารถนำผลนี้ไปใช้โดยพิจารณาประกอบกับบริบทของสถาบันที่จะนำผลไปใช้เพื่อ ประยุกต์ให้มีความสอดคล้อง เหมาะสมกับบริบทและเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้ผลการวิจัยดังกล่าว ให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

### ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาทักษะดนตรี ไทยของผู้เรียนปี่พาทย์โดยเพิ่มกลุ่มตัวอย่างและจำนวนสถาบันที่จะทำการศึกษาให้มีความ

หลากหลายมากขึ้นเพื่อที่จะสามารถรวบรวมและสรุปประเด็นปัญหาสำคัญของแต่ละสถาบันเก็บไว้เป็นฐานข้อมูลสำคัญสำหรับการนำมาใช้ประโยชน์ในวงการดนตรีไทยศึกษาต่อไป

### เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). เอกสารแนบท้ายประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องมาตรฐาน **คุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์และสาขาศึกษาศาสตร์ (หลักสูตรสี่ปี) พ.ศ. 2562**. ค้นเมื่อวันที่ 10 เมษายน 2563, จาก <https://bit.ly/3kfzZNn>
- จิรายุ มีเผือก. (2563). *กว่าจะเป็นคนขนาดเอก: บทบาทผู้นำวง*. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 40(1): 35-46.
- ณรุทธิ์ สุทธิจิตต์. (2561). *ดนตรีศึกษา: หลักการและสาระสำคัญ*. พิมพ์ครั้งที่ 10 ฉบับปรับปรุงแก้ไข. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พงศกร จอมแก้ว. (2563) *สภาพการจัดการเรียนการสอนรายวิชาทักษะปฏิบัติจะเข้าในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต*. วารสารมนุษยศาสตร์วิชาการ, 27(2): 163-187.
- มนตรี ตราโมท. (2540). *ดุริยางคศาสตร์ไทย: ภาควิชาการ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: มติชน.
- วิชวลัมพก์ เหล่าวานิช. (2556). กระบวนการกลายเป็นชายขอบของวิชาดนตรีในหลักสูตรการศึกษา **ขั้นพื้นฐาน: วิชาศึกษาแนวโบราณคดีความรู้**. ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ดนตรี) สาขาดนตรีศึกษา วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2561). **ข้อมูลรายชื่อหลักสูตรระดับอุดมศึกษาที่ สกอ. รับทราบการให้ความเห็นชอบ/อนุมัติหลักสูตรของสภาสถาบันอุดมศึกษา (ระหว่างปี 2555-2561)**. ค้นเมื่อวันที่ 10 เมษายน 2563, จาก <https://bit.ly/3AkJeS3>.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2559). *การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุทัย ศาสตรา. (2560). *กระบวนการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์ดนตรีไทยสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น: การถอดบทเรียนจากศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีไทย)*. ปริญญาคุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Barneva, R. P., Kanev, K., Shapiro, S. B., & Walters, L. M. (2021). *Enhancing Music Industry Curriculum with Digital Technologies: A Case Study*. *Education Sciences*, 11(2): 52. MDPI AG. Retrieved from <https://bit.ly/3BLeudX>.
- Creswell, J. W. (2014). *Research design: qualitative, quantitative, and mixed methods approach*. CPI Group L.td.

- Laovanich, V., Chuppunnarat, Y., Laovanich, M., & Saibunmi, S. (2021). *An investigation into the status of Thailand's music education systems and organization*. **British Journal of Music Education**, 38(2): 131–144. Cambridge University Press.
- Mehrabian, A., & Ferris, S.R. (1967). *Inference of Attitudes from Nonverbal Communication in Two Channels*. **Journal of Consulting Psychology**, 31(3): 248–252. <https://doi.org/10.1037/h0024648>
- Mehrabian, A., & Wiener, M. (1967). *Decoding of inconsistent communications*. **Journal of Personality and Social Psychology**, 6(1): 109–114. <https://doi.org/10.1037/h0024532>
- Smith, A. B. (1985). *An Evaluation of Music Teacher Competencies Identified by The Florida Music Educators Association and Teacher Assessment of Undergraduate Preparation to Demonstrate those Competencies*. ProQuest Dissertations & Theses Global. Retrieved on April 12<sup>th</sup> 2022, from <https://bit.ly/3BHLSXA>.